

elfelejteni, hogy 1930—31 s az 1931—32-es szezonokban az ausztráliai gyapjueladások ára 27—30 millió font sterlingre redukálódtak. Bradfordban, a gyapju angliai világközpontján, tényleg hausse van. A bradfordi amerikai kivitel ötszöröse az 1931-es kivitelnek. A francia, német és japán megrendelések nyakra-főre érkeznek be s az amerikai tőkésék minden pénzüket gyapjuba fektetik.

Az imperialista államok konszolidálódását jelentik ezek a tünetek? A konjunktura jelei ezek, avagy egy készülő háborúé?

A NÉMET KÖNYV. A német nemzeti átalakulás a német könyv számára rosszul ütött ki. A német könyvkereskedők közismert Borsenblatt-ja szerint az utolsó évek folyamán az új könyvek megjelenése, illetve a régebbiek új kiadása a következőképp alakult. 1930 januárjában 1155, 1931 januárjában 1073, 1932 januárjában 772, 1933 januárjában 741 s 1934 januárjában 630 könyv jelent meg. A számok szavakba való átfordítása azt jelenti, hogy a nemzeti szocialisták négy éven keresztül; emelkedését a német könyvtermelés szakadatlan esökkenése kíséri. Kormányrajutásuk után egy esztendővel a német könyvtermelés szinte a fele annak, amennyi győzelmük első esztendőjében volt.

Nem kevésbé jellemző a külföld elfordulása a mai Németországi könyveitől. Német lapok egyre-másra panaszozzák, hogy Svédországban, Hollandiában, Középeurópában és a Balkánon mindinkább vesztí teret a német könyv. Ezeket a panaszokat igazolják azok a számok, amiket időnként a német vámhivatalok tesznek közzé a könyvkivitelről.

Jellemző, hogy a német könyvek térvesztését szervezeti uton próbálják jóvá tenni. A német kiadók szövetsége külön szervezetet alakított a könyvkivitel forszírozása érdekében. Nem nehéz megjósolni, hogy ennek az új szervnek a működése sem fog beválni, s a legkevésbé sem fogja tudni meggyőzni a külföldet arról, hogy Goebbel's írói olvasásra érdemesek.

KISÉRTETEK A NAPON. Roosevelt Amerikájában ma ismét szabad büntetlenül a kóhoztartalmú italokat inni. Ismét szabad olyan könyveket vásárolni és olvasni, amiknek a terjesztése a puritanizmus korszakában állítólagos „obszcén” tartalmuk miatt tilos volt. Olvasható többek közt e mai modernizált Amerikában Joyce Ulyssese is. A párisi Marianne egyik legutóbbi számában idézi Robert de Saint-Jean Woolsey bíró véleményezését, amelynek eredményeképp az Egyesült Államokban az Ulysses terjesztését engedélyezték.

A könyv bizonyos részei — írja a bíró különös jelentésében — az olvasóban a hánytatószer hatását idézik elő, de sohasem egy afrodi-ziakumét. Ami azokat a nyers kifejezéseket illeti, amiket Joyce használ, úgy ezek régi angol-szász eredetű szavak, amiket majdnem minden nő és férfi ismer. Kétségtelenül a szereplő személyek — teszi hozzá a bíró — kissé szabadosak, de nem szabad elfelejteni, hogy a regény cselekménye tavasszal történik. Az egyetlen szemrehányás, amit a bíró a szerzővel szemben tesz, az a könyv homályossága. Bizonyos jeleneteket Mister Woolsey jobban szeretett volna megérteni és több világosságot szeretett volna Leopold Bloom szobájában. Ezután a jelentés szószerint a következőképpen hangzik:

„Tekintettel arra, hogy arra vonatkozólag kértek tőlünk nyilatkozatot, vajjon az Ulysses „obszcén-könyv”-e, s hivatkozással az 1930-ban kelt Tariff-Act 19. tételének 1305. fejezetére s arra, hogy mi az

„obszcén“ szó alatt azt értjük, hogy „alkalmas arra, hogy az ösztönöket felizgassa, vagy pedig, hogy tisztátalan kívánságokat és gondolatokat támaszon“, magunkon és két barátunkon, akik teljesen normálisak s ahogy a franciák mondják az „átlag érzékiek“ kategóriájába tartoznak, az Ulysses olvasásának hatását kipróbáltuk. Mi említett kísérlet alatt és után, amely a legkomolyabb garanciák mellett, szabadon és lelkiismeretesen történt semmiféle értelemben sem izgatódtunk fel... Tekintettel erre alkalmasnak jelentjük ki az Ulysses az Egyesült Államokban való terjesztésre.“

VILÁGPOLITIKAI PROBLÉMÁK

A FORRONGÓ SPANYOLORSZÁG

A spanyol köztársaságot 1931-ben nem csak a feudális monarchia megdöntése miatt hívták életre, hanem hogy lerombolják azt a feudális földrendszert, amely a monarchia alapját képezte. Spanyolországnak egy francia forradalomra volt szüksége. A köztársaság azonban nem csinált forradalmat. Ma már az a kérdés is, hogy monarchia-e vagy köztársaság, halott. A köztársasággal — látszólag — még a katolikusok is kibékültek, miután látják, hogy a köztársaságban is uralkodhatnak. A tartalom, amit a köztársasági hüvely takar, nem változott. A nép szociális forradalmat akart, de csak politikai forradalmat kapott.

Spanyolország legnagyobb, legkiáltóbb szükséglete az alapos, semmi előtt meg nem álló földreform. A köztársaság keletkezésekor a szocialisták s az Azana vezetése alatt álló liberálisok rendelkezései próbálták változásokat eszközölni az agráriákban. A nagybirtokosok és a polgárság azonban megakadályozta őket. Erre Azana, aki 1931 októberétől 1933 szeptemberéig miniszterelnök volt s némelyek szerint még ma is Spanyolország legerősebb embere, egy földtörvény kidolgozásába kezdett. Másfél évig dolgoztak rajta — közben nem történt semmi. Amikor Azana ezt megemlítette előttem, alig tudtam egy gunyos mosolyt elnyomni a szám szélén. „Másfél év volt szükséges egy törvény megszerkesztésére?“ „Igen, — válaszolta Azana. „Politikai és vallási ellenfeleink ellen kellett harcolni. A szociális kérdésekre nem jutott idő.“ E mindent eldöntő gazdasági kérdés megoldásában a szocialisták is csütörtököt mondtak. A köztársaság kétségtelenül írhat pár teljesítményt a javukra. Felemelték a földmunkások munkabéréit, megakadályozták az olesó portugál munkaerő beözönlését. Largo Caballero munkaügyi miniszter azonban, aki a javításokat keresztülvitte (a spanyol szociáldemokrata párt vezére) bevallotta előttem, hogy törvénye a falut csak ahhoz segítette, hogy átmenetileg jobban táplálkozik, de ahhoz már nem, hogy valami tartalékot gyűjtjön fel magának, vagy hogy jobban öltözködjék vagy lakjék. S ezen kívül, tette hozzá, mindazt, amit teremtett, ma a jobboldaliak, akik novemberben az asszonyok és holtak szavazatával hatalomra kerültek, lerombolják. A birtokosok a munkabérekét könyörtelenül lenyomják és semmibe veszik a köztársaság munkavédelmi törvényeit. Még rosszabb, hogy óriási földterületek fekszenek ugaron, a birtokokat elhanyagolják, s mindezek következtében a falusi munkanélküliség óriási.

Minden spanyol rossz oka a halálra ítélt feudalizmus, amely azonban még mindig szívósan eleven. Spanyolországot régi birtoktörvénye szegény visszamaradt országgá teszi, s ha sok felmérhetetlenül gazdag szigettel is rendelkezik, egészében fejlődésképtelen. A köztársaság ebben a vonatkozásban nem hozott változást. A mezőgaz-